

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 2) เพื่อทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่ง ได้กำหนดสมมติฐานไว้ว่า โมเดลความสัมพันธ์ โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สำหรับการดำเนินการวิจัย กำหนดเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การสร้างกรอบแนวคิดและร่างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 2 การพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระยะที่ 3 การทดสอบความสอดคล้องของ โมเดล โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 28,721 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎอัตราส่วนระหว่างจำนวนกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนพารามิเตอร์ 20 : 1 ตามแนวคิด Haire, Jr and other (2010 : 116) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ 35 พารามิเตอร์ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 700 โรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม 1 ฉบับ เพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีข้อคำถามรวมทั้งสิ้น 62 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคอร์ท 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อนำค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการประเมินความเที่ยงตรงของตัวบ่งชี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน สำหรับใช้พิจารณาความเหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การสร้างสเกลองค์ประกอบย่อยด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง (Second - order confirmatory factor analysis)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. การสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - dept interview) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ทำให้ได้ตัวบ่งชี้ จำนวน 62 ตัวบ่งชี้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำตัวบ่งชี้ดังกล่าวมาดำเนินการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่าง .60 ถึง 1.00 ซึ่งถือว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวเป็นตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ และวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับจากการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 โรงเรียน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alphaco-efficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 แล้วนำผลดังกล่าวนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณา ได้ตัวบ่งชี้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ 62 ตัวบ่งชี้

2. สรุปผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้

ผู้วิจัยสามารถสรุปตัวบ่งชี้ที่สำคัญ จำแนกตามแต่ละองค์ประกอบ เพื่อศึกษาความเหมาะสมของตัวบ่งชี้ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้ โดยศึกษาจากค่าเฉลี่ยระดับการปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านปัจจัย (Input) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.21$; S.D. = .75) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนได้ ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = .75) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.86$; S.D. = .79) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด แต่ก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.2 ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ มีแผนการนิเทศติดตามประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.17$; S.D. = .74) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่าย สถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.16$; S.D. = .77) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.85$; S.D. = .80) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด แต่ก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2.3 ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านผลผลิต (Output) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ ประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 4.16$; S.D. = .77) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตัวได้ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = .81) ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีความรับผิดชอบ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว ($\bar{X} = 3.80$; S.D. = .82) ซึ่งแม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด แต่ก็มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อการพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีการทดสอบตามลำดับ ดังนี้ คือ

- 1) การทดสอบ โมเดลในระดับตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบย่อยที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยัน
- 2) ทดสอบโมเดลในระดับองค์ประกอบย่อยของแต่ละองค์ประกอบหลัก และ
- 3) การทดสอบ โมเดลในระดับองค์ประกอบหลักของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง

3.1 การวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันเพื่อสร้างสเกลองค์ประกอบตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยัน ซึ่งก่อนที่จะทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบ่งชี้ ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันของตัวบ่งชี้ ในแต่ละองค์ประกอบย่อยมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกค่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โมเดลมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเป็นอันมาก ประกอบด้วย โมเดลด้านปัจจัย โมเดลด้านกระบวนการ และโมเดลด้านผลลัพธ์ และผลการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรกของแต่ละองค์ประกอบย่อย ทั้ง 3 โมเดล พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก นอกจากนี้ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้ มีค่าเป็นบวก ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด คือ .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า

3.2 ผลการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเพื่อพัฒนาตัวบ่งชี้รวมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองจากตัวบ่งชี้ 62 ตัวบ่งชี้ ซึ่งได้จากสเกลองค์ประกอบที่สร้างขึ้นและองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านปัจจัย (INP)

ด้านกระบวนการ (PRO) และ ด้านผลลัพธ์ (OUT) มาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองเพียงครั้งเดียว และก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยทั้ง 15 องค์ประกอบ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวบ่งชี้ในแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) ทุกองค์ประกอบ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบย่อยทั้ง 15 องค์ประกอบ มีความเหมาะสมอย่างมากที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

ผลการพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ดังนี้

3.2.1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับแรก พบว่า โมเดลตามกรอบแนวคิดในการวิจัยสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีมาก และมีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่าผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สองต่อไป

3.2.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง พบว่า ทุกองค์ประกอบของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติทุกค่า โดยตัวบ่งชี้รวมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากองค์ประกอบ คือ ด้านกระบวนการ (PRO) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านปัจจัย (INP) และ ด้านผลลัพธ์ (OUT) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด แสดงให้เห็นว่า โมเดลการวิจัยที่ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 62 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย (INP) ด้านกระบวนการ (PRO) และ ด้านผลลัพธ์ (OUT) องค์ประกอบทั้งหมดนี้ สามารถใช้วัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้อย่างมีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย การพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งนี้ มีประเด็นในการอภิปรายผล 2 ประเด็น ดังนี้

1. ผลการสร้างและพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า

องค์ประกอบหลักของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 องค์ประกอบ คือ ด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัย พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในการเป็นตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งมีจำนวน 17 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมาก คือ ระหว่าง 3.86 - 4.21 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.21$; S.D. = .75) รองลงมา ได้แก่ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนได้ ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = .75) จากผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว อาจเกิดความคิดเห็นที่ว่า การที่จะดำเนินการกิจใด ๆ จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในภาระงานนั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดสภาพความสำเร็จของแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สถานศึกษาดำเนินการ โดยกำหนดผลที่คาดหวังด้านครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 4) และสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งพบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจ และมีเจตคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับระดับอื่น ๆ ของด้านปัจจัย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 125) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนประจำวิชาและครูที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องดำเนินการศึกษาข้อมูลของผู้เรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่ครูที่ปรึกษาและให้ความร่วมมือกับครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ข้อมูลการรู้จักและเข้าใจผู้เรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและบริการต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ นอกจากนี้ยังต้องให้คำปรึกษาเบื้องต้นในรายวิชาที่สอนในด้านการศึกษาต่อการประกอบอาชีพทักษะการดำรงชีวิต และบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ รวมทั้งต้องพัฒนา

ตนเองคำนึงถึงความรู้ทางจิตวิทยาและการแนะแนวและนำมาบูรณาการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน ซึ่งต้องร่วมประชุมกลุ่มปรึกษานโยบายรายกรณีในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งบันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับและปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย (Huggins. 1995 : 713-A) และสอดคล้องกับการศึกษาสถานภาพผู้ให้ข้อมูลกลุ่มครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 15 ปีขึ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาแล้วเป็นอย่างดี

สำหรับตัวบ่งชี้ ครูทุกคนได้รับการพัฒนาให้สามารถดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนได้ เชื่อว่าอาจจะเกิดจากการกำหนดสภาพความสำเร็จของแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกันซึ่งได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สถานศึกษาดำเนินการ โดยกำหนดผลที่คาดหวังว่าครูได้รับการพัฒนาให้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนของนักเรียนได้ โดยเฉพาะครูแนะแนวได้รับการพัฒนาให้เป็นนักจิตวิทยาประจำโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 4) และสอดคล้องกับรายงานการศึกษาวิจัยนำร่อง โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่า คณะครูในโรงเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องจนสามารถนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงานในสภาวะปกติได้ เพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นรายกรณี เพราะปัญหาของเด็กมีความซับซ้อน ดังนั้นบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องมียุทธศาสตร์ความรู้ในทุกด้านเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาเพื่อให้เด็กสามารถมีที่ยืนในสังคม (ชาคริต กวังกนันท์. 2552 : 4)

ส่วนตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยเหมาะสมต่ำสุด คือ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.86$; S.D. = .79) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในปัจจุบันการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในกิจกรรมการดังกล่าวอยู่ในระดับน้อยซึ่งสอดคล้องกับรายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กของสมคะเน พิสัยพันธ์ (2555 : 122) พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของโรงเรียน

เกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ยังขาดการประสานงานที่ต่อเนื่องระหว่างโรงเรียนและชุมชน ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมน้อยมากการจัดกิจกรรมต่างๆ มักจะเกิดจากการดำเนินการ โดยครูเท่านั้น

1.2 ด้านกระบวนการ พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมในการเป็นตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ซึ่งมีจำนวน 19 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในระดับมากคือระหว่าง 3.85 - 4.17 โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงสุด คือ มีแผนการนิเทศติดตามประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.17$; S.D. = .74) รองลงมา ได้แก่ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่าย สถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.16$; S.D. = .77) จากผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว อาจเกิดความคิดเห็นว่าการดำเนินงานใด ๆ ที่ได้รับมอบหมายจะสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่จำเป็นต้องมีแผนการนิเทศติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดสภาพความสำเร็จของแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานให้สถานศึกษาคำเนินการ โดยกำหนดผลที่คาดหวังให้โรงเรียนมีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2551 : 3-4) และสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (ม.ป.ป. : 4) ซึ่งได้กำหนดการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับสถานศึกษา ตัวชี้วัดการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดรายการประเมินประกอบด้วย 1) มีแผนนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 2) ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 3) รายงานผลการดำเนินงาน 4) นำผลมาปรับปรุงพัฒนา และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำรินในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ซึ่งพบว่า การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหาร โรงเรียน ผู้บริหารในระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารของโครงการออยดุงฯ ที่จะต้องติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 123)

ส่วนตัวบ่งชี้ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่าย สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์ที่เกี่ยวข้อง เชื่อว่ากระบวนการที่จะทำให้การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนประสบความสำเร็จต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะเป็นก้าวแรกในการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นการตอบสนองการปฏิรูป การศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข และตอบสนองเจตนารมณ์ ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 ที่ เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันสังคม อื่น ๆ (ชงชาติ วงษ์สุวรรณ. 2553 : 202) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยนำร่องโครงการพัฒนา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานพื้นที่กรุงเทพมหานครและจังหวัดนนทบุรี ซึ่งพบว่า กระบวนการสื่อสารและการทำ ความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้เกิดความเข้าใจตรงกัน กระชับใกล้ชิดและมี ความดีในการสื่อสารด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้ปกครองต้องมาสนับสนุนทั้งด้านกิจกรรม ความคิด การร่วมวางแผนในการทำงานร่วมกัน จนถึงการสนับสนุนทรัพยากรในด้านงบประมาณ ร่วมกับทางโรงเรียน นอกจากนี้ทีมผู้วิจัยยังได้แสวงหาเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนและ องค์กรภาครัฐในการทำงานกับทางโรงเรียนด้วยการประสานงานให้เป็นตัวอย่าง เช่น มูลนิธิ ส่งเสริมการพัฒนาบุคคล มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เครือข่ายสันติวิธี มูลนิธิดวงประทีป สถานี ตำรวจ เทศบาลนครนนทบุรี เป็นต้น โดยมีการบูรณาการทางด้านวิชาการและแนวความคิด ซึ่งโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้เครือข่ายต่าง ๆ เข้าร่วมแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดขึ้นในโรงเรียน และมีการประสานส่งต่อเด็ก และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับเด็กต่อไป (ชาคริต ภาวักนันท์. 2552 : 4)

สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 3.85$; S.D. = .80) เชื่อว่าใน ปัจจุบันเวทีการจัดกิจกรรมดังกล่าวยังมีน้อย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากกว่าเดิมซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะ ระดับนโยบายของการวิจัยนำร่อง โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการ ป้องกันและแก้ไขการใช้ความรุนแรงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพื้นที่กรุงเทพมหานครและ จังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้เสนอแนะให้มีการเปิดเวทีสร้างสรรค์ในโรงเรียน โดยให้ทุกโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมหรือชมรมต่าง ๆ ให้เด็กได้มีโอกาสเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และ สร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เด็กได้แสดงความสามารถ ตลอดจนแสดงออกอย่าง

สร้างสรรค์ (ชาคริต ภวังคนันท์, 2552 : 6) และสอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้าง ความเข้มแข็งให้กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในการผดุงระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งจะประสบผลสำเร็จ ในการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 4)

1.3 ด้านผลลัพธ์ พบว่า ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติในการเป็นตัวบ่งชี้ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานด้านผลลัพธ์ ซึ่งมีจำนวน 26 ตัวบ่งชี้มีค่า เฉลี่ยความเหมาะสมในระดับมากคือ ระหว่าง 3.80 - 4.16 โดยที่ตัวบ่งชี้ที่มีค่า เฉลี่ยความเหมาะสมสูงสุด คือ ประพฤติปฏิบัติ ตามกฎกติกา ระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 4.16$; S.D. = .77) รองลงมา ได้แก่ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตัวได้ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ ($\bar{X} = 4.15$; S.D. = .81) จากผลการแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลใน โรงเรียนซึ่งเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า ตัวบ่งชี้ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การที่นักเรียนได้รับความรู้จากสถานศึกษา ได้รับการเอาใจใส่จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและได้รับการดูแลช่วยเหลือ อย่างถูกต้องตามหลักการ คุณลักษณะของผู้เรียนน่าจะประพฤติปฏิบัติตามกฎกติกา ระเบียบ ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยการพัฒนาระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วมของ ธงชาติ วงษ์สวรรค์ (2553 : 192-196) พบว่า ผลการประเมินบทบาทนระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียน ก โรงเรียน ข และ โรงเรียน ค ของกลุ่มครูที่ปรึกษา และคณะกรรมการประเมิน โดยหาค่าเฉลี่ยของผู้ประเมิน 2 กลุ่ม ด้านนักเรียนสามารถพัฒนา ตนเองได้ตามศักยภาพและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยผลการประเมิน โรงเรียน ก อยู่ในระดับ ดีมาก โรงเรียน ข อยู่ในระดับ ดีมาก และ โรงเรียน ค อยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 7) ซึ่งได้กำหนดกรอบการประเมินตามมาตรฐานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ด้านคุณภาพผู้เรียน ตัวชี้วัดที่ 5 ดังนี้ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม โดยพิจารณาจาก 1) รับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกของ ครอบครัว 2) ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา 3) ปฏิบัติตามกฎกติกา ประเพณีวัฒนธรรม ของชุมชนและสังคม และ 4) สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีและมีจิตสาธารณะ รวมทั้งสอดคล้อง กับรายงานผลการวิจัยและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนา คอยดู (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

ซึ่งพบว่า คุณภาพนักเรียน 8 โรงเรียนในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ ด้านการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมนั้น นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติได้ถูกต้องตามกฎระเบียบและกติกาของทางโรงเรียน มีเล็กน้อยที่นักเรียนปฏิบัติไปตามกระแสของวัยรุ่น แต่ด้านการปฏิบัติตัวตามกฎ กติกา ระเบียบ ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าค่อนข้างเข้มแข็งเป็นที่ภาคภูมิใจของนักเรียนเองและของผู้บริหารทุกระดับที่มีส่วนในการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนในพื้นที่โครงการออยดุง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2552 : 116-117)

ส่วนตัวบ่งชี้ มีมนุษยสัมพันธ์ สามารถปรับตัวได้ เป็นแบบอย่างที่ดี และให้คำแนะนำแก่ผู้อื่นได้ เชื่อว่าเป็นไปตามผลที่คาดหวังของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 7) ที่กำหนดว่านักเรียนทุกคนมีพัฒนาการอย่างรอบด้าน โดยมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นและมีบทบาทในการร่วมดูแลและพัฒนาโรงเรียน ชุมชน และสังคมด้วยความเต็มใจ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ชาคริต ภวังคนันท์. 2552 : 4) ด้านนักเรียน สิ่งที่ค้นพบเป็นอย่างมากคือ เด็กทุกคนมีพลังมาก อยากที่จะมีได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นแบบอย่าง โดยเฉพาะการสร้างเวที เปิดพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็กแสดงออก ได้แก่ ค่ายสมานฉันท์ กิจกรรมห้องเรียนสันติและการหยุดใช้ความรุนแรง กระบวนการมีส่วนร่วม โดยเด็กเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเอง เด็กบางคนได้เรียนรู้กระบวนการคุ้มครองเด็ก มองเห็นศักยภาพของตนเอง โดยผ่านเนื้อกิจกรรมกระบวนการ การมองเห็นคุณค่าของตนเองแล้วนำพลังที่ตนเองมีจำนวนมากไปอาสาสมัครช่วยเหลือน้อง โครงการเลี้ยงน้องสถานสงเคราะห์เด็กอ่อน บ้านบางเกร็ด หรือเด็กบางกลุ่มเช่นสามารถช่วยเหลือเพื่อนของตนเองได้โดยทำบทบาทผู้ช่วยครู กลุ่มศูนย์ข่าวเยาวชน (Thai Youth News) ที่เป็นกลุ่มมีความสามารถในการเสนอข่าวสารในโรงเรียนและทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ได้รับทราบข่าวสารกิจกรรมที่กำลังดำเนินอยู่ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

สำหรับตัวบ่งชี้ที่มีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีความรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ที่มีต่อครอบครัว ($\bar{X} = 3.80$; S.D. = .82) เชื่อว่าเป็นพฤติกรรมของนักเรียนเป็น ไปตามกระแสนิยมของสังคมข้อมูลข่าวสารที่เข้าสู่สังคมปัจจุบันซึ่งเด็กและเยาวชนรับรู้ได้อย่างรวดเร็วผ่านระบบเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tucker (1999 : 2290-A) ที่ได้ทำงานวิจัยการรับรู้ของครู ผู้ปกครอง และผู้บริหารของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาแห่งเบอมิวค้ำที่มีต่อการทำผิดระเบียบของนักเรียน โดยพิจารณาจากบ้านกลุ่มเพื่อน ครู และนโยบายของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนในโรงเรียน

มัธยมศึกษาจำนวน 2 แห่ง ในปีการศึกษา 1995 และ 1996 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สมุครายงานความประพฤตินักเรียน และเอกสารที่ระบุแนวปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมนักเรียนของโรงเรียนผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมคือการเคารพนับถือครู การขาดเรียน กิริยาที่หยาบคาย ยาเสพติด ความรุนแรง และด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว และพบว่า นักเรียนชายมีผลการกระทำความผิดมากกว่านักเรียนหญิงในทุกกรณี ยกเว้นเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติด นักเรียนที่ทำผิดระเบียบส่วนใหญ่มีอัตราขาดเรียนสูง โดยผู้ปกครองและนักเรียนตำหนิว่านักเรียนว่ามีพฤติกรรมดังกล่าวเป็นผลมาจากครูและโรงเรียน ซึ่งนโยบายของโรงเรียนควรเพิ่มความเอาใจใส่ของครูที่มีต่อนักเรียน และควรชี้ชัดถึงข้อตักเตือนที่เป็นไป ในแนวทางเดียวกันต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และอยากให้วิธีการที่ครูและผู้บริหารใช้ในการตำหนินักเรียนที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมให้ตำหนิด้วยความรู้สึกเหมือนคนในครอบครัวกระทำ ไม่อยากให้ตำหนิโดยใช้แบบบทบาทหน้าที่ของครู

2. ผลการทดสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์ โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างและพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการทดสอบยืนยันตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทดสอบความสอดคล้องของโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ ก่อนดำเนินการทดสอบผู้วิจัยได้ดำเนินการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของตัวบ่งชี้ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ปรากฏว่า มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .60 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยภาพรวมมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .97 ซึ่งถือว่าตัวบ่งชี้ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้ มีค่าความสอดคล้องเกินเกณฑ์ที่กำหนด

จากการวิเคราะห์สถิติพื้นฐาน พบว่า ตัวบ่งชี้ทั้ง 62 ตัวบ่งชี้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากขึ้นไป ซึ่งเกินเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น จึงสามารถเป็นตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวบ่งชี้ ที่พบว่า ตัวบ่งชี้ 62 ตัวบ่งชี้

มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) เกิน .30 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวบ่งชี้องค์ประกอบย่อยที่สามารถวัดองค์ประกอบหลักได้ เนื่องจากตัวแปรมีความคลาดเคลื่อนน้อย โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ในส่วนของคุณค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) (สุภมาส อังศุโชติ และคณะ. 2549 ; อ้างถึงใน ไกษิษฐ์ เพลรินทร์. 2552 : 250)

เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำแบบไปบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ค่าน้ำหนักองค์ประกอบทั้งองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบมีค่าเป็นบวกและอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ มีค่าตั้งแต่ .97 - 1.01 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าและเมื่อจัดลำดับตัวบ่งชี้ที่มีความสำคัญในการเป็นตัวบ่งชี้รวมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาก พบว่า องค์ประกอบที่สำคัญ และมีอิทธิพลหรือบ่งบอกถึงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด คือ องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ (PRO) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 1.01 องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย (INP) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 และองค์ประกอบหลักด้านผลลัพธ์ (OUT) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .97 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดจากองค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย และองค์ประกอบหลักด้านผลลัพธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องมาจากด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การวางระบบการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผล และการสร้างความยั่งยืน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นขั้นตอนสำคัญที่ต้องกำหนดขึ้นก่อนจึงจะสามารถดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ โดยการมีปัจจัยนำเข้าซึ่งต้องผ่านกระบวนการแล้วจึงออกมาเป็นผลลัพธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธงชาติ วงษ์สุวรรณ (2553 : 150) ซึ่งพบว่า ผลการประเมินทบทวนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียน ก และ โรงเรียน ข ของกลุ่มครูที่ปรึกษาและคณะกรรมการประเมิน มีผลการประเมินด้านกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านคุณภาพนักเรียน และด้านปัจจัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ซึ่งได้กำหนดตัวชี้วัดในการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยในด้านกระบวนการ มีจำนวนตัวชี้วัดมากที่สุด จำนวน 6 ตัวชี้วัด รายการประเมินจำนวน 25 รายการ

ด้านปัจจัย มี 3 ตัวชี้วัด 12 รายการประเมิน และด้านผลผลิต มี 3 ตัวชี้วัด 12 รายการประเมิน
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (ม.ป.ป. : 24)

จากการอภิปรายที่เกี่ยวกับแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น

อาจกล่าวได้ว่า ด้านกระบวนการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ดังนั้น ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา จำเป็นอย่างยิ่งที่
จะต้องวางระบบการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัด โครงสร้างและคณะกรรมการ
ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดระบบสารสนเทศเพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดทิศทางและจัดทำแผนงาน โครงการ และปฏิทิน
ปฏิบัติงานตามแผนที่ชัดเจน รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยที่เอื้อต่อการดำเนินงาน มีการสร้างและ
พัฒนาเครือข่าย มีการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ครบคลุมทั้ง 5 ขั้นตอน
มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน และการสร้างความยั่งยืน โดยการส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการยกย่องเชิดชูเกียรติ ให้รางวัล และบำรุงขวัญกำลังใจแก่ครู
บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สร้างความสัมพันธ์
ที่ดีกับเครือข่าย สถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีการจัดกิจกรรม
แลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งประชาสัมพันธ์
การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง จากค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบตัวบ่งชี้ที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบหลักที่สำคัญและมีอิทธิพล
ต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ องค์ประกอบด้านกระบวนการ โดยมีค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบเท่ากับ 1.01 นอกจากนี้ยังมีองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักกว่า .90 และมีนัยสำคัญทาง
สถิติ คือ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ .99 และองค์ประกอบ
หลักด้านผลลัพธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบต่ำที่สุดเท่ากับ .97 คือ ดังนั้น จึงถือได้ว่า
องค์ประกอบทั้งสามองค์ประกอบนี้ มีความสำคัญต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในระดับสูงด้วย ซึ่งจากการพิจารณาค่าเฉลี่ยการปฏิบัติขององค์ประกอบหลัก และค่าน้ำหนัก
องค์ประกอบหลัก จะเห็นได้ว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาน้ำหนัก
ตัวบ่งชี้ จะเห็นว่าตัวบ่งชี้ทุกตัวบ่งชี้ เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่สำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้นจึงเป็นแนวทางให้ผู้มีอำนาจหน้าที่นำไปใช้ในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยนำองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ไปใช้ตามบริบทที่เหมาะสมเรียงตามลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากที่สุดไปหาต่ำ คือ องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ (PROCESS) องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย (INPUT) และองค์ประกอบหลักด้านผลลัพธ์ (OUTPUT) และผู้วิจัยใคร่ขอเสนอแนะว่าในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษานั้น ควรเน้นด้านกระบวนการเป็นอันดับแรก นอกจากนี้ผู้มีอำนาจหน้าที่ควรนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในหน่วยงานทางการศึกษา เช่น ใช้เป็นเครื่องมือในการวัดและประเมินความสำเร็จในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา หรือใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย และวางแผนเพื่อการดำเนินงาน ส่งเสริมประสิทธิผลของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้มีมากขึ้น

จากผลการวิจัย มีข้อเสนอแนะหลัก 2 ประการ คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลจากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ได้โมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการตรวจสอบด้วยกระบวนการทางการวิจัย ซึ่งเป็นโมเดลที่มีความเหมาะสมกับบริบทสังคมไทย ดังนั้นจึงเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา โดยอาจกำหนดเป็นอัตลักษณ์ (Identity) ของสถานศึกษา เพื่อเป็นหลักในการปฏิบัติในสถานศึกษาต่อไป ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สามารถนำองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ ไปใช้สร้างหลักสูตรการเรียนรู้ และการฝึกอบรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้เกี่ยวข้องตามบริบทและสถานการณ์ที่เหมาะสม

1.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ ในการพัฒนาตัวบ่งชี้ในเรื่องใดๆ สามารถใช้กระบวนการเช่นเดียวกันกับงานวิจัยนี้ กล่าวคือ กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาตัวบ่งชี้ นิยามตัวบ่งชี้ รวบรวมข้อมูล สร้าง และพัฒนาตัวบ่งชี้ ตรวจสอบคุณภาพตัวบ่งชี้ และวิเคราะห์ตามบริบทที่ต้องการศึกษา และนำเสนอรายงานการใช้วิธีการทดสอบเพื่อยืนยันทางสถิติ จะทำให้ได้ตัวบ่งชี้ที่มีคุณภาพ ทั้งนี้สามารถนำสารสนเทศดังกล่าวไปใช้เป็นเครื่องมือในการวัด และประเมินความสำเร็จด้านการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาและเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการในภาพรวม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดและประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้มีเครื่องมือวัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินและติดตามผลการนำตัวบ่งชี้ที่ได้ไปใช้ในการประเมินระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการวิจัยการพัฒนาตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดอื่น เพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมตามบริบทนั้นๆ